

Aanzet tot Groenbeleid

Notitie met uitgangspunten voor een nieuw
groenbeleidsplan

Mei 2015

1 Inleiding

1.1 Waarom een nieuw groenbeleidsplan

- Het huidige groenbeleidsplan dateert van 2006 en loopt in 2015 af;
- In het huidige plan zijn veel zaken benoemd die al zijn uitgevoerd, zoals het werken met onderhoudsbestekken, het versterken van groenstructuren in diverse dorpen, voldoen aan de zorgplicht aan bomen;
- In het coalitieakkoord zijn diverse zaken benoemd, die uitgewerkt kunnen worden in het groenbeleidsplan en zo een structurele invulling kunnen krijgen in het groenbeleid:
 - werken aan leefbaarheid (groen heeft een essentiële rol in leefbaarheid)
 - duurzaamheid
 - uitvoering visie op groen Beilen
 - openbare ruimte in onze gemeente op voldoende niveau onderhouden
 - initiatieven van onderop
 - bezuiniging op groenonderhoud;
- Er zijn diverse ontwikkelingen waar we met het groenbeleidsplan op in kunnen spelen; wat doe je bijvoorbeeld als een bewoner zonnepanelen wil, maar er staan bomen? Wat kunnen we doen in het groenbeheer om overlast door eikenprocessierups te verminderen? Kunnen we beter optreden tegen illegale kap of illegaal grondgebruik? Wat kunnen we doen om initiatieven vanuit de buurt te stimuleren?
- De bomenverordening is aan herziening toe.

1.2 Wat zijn de kaders van het groenbeleidsplan

- Het groenbeleidsplan beschrijft het beleid voor het openbaar groen binnen de bebouwde kommen;
- We geven in het groenbeleidsplan in hoofdlijnen aan hoe het groenonderhoud uitgevoerd wordt, welke bomen en groenvlakken waardevol zijn, waar rekening mee te houden bij nieuwe aanleg en hoe we groenvoorzieningen kunnen verbeteren;
- We willen voor elk dorp actuele kaartjes maken waarin wordt aangegeven wat de beoogde groenstructuur is;
- De looptijd van het beleidsplan is ongeveer 10 jaar.

1.3 Proces en communicatie

In januari 2015 heeft het college de bestuursopdracht vastgesteld voor het opstellen van een nieuw groenbeleidsplan.

In maart en april zijn de bewoners en belangengroepen geïnformeerd en zijn de suggesties en meningen geïnventariseerd (1^e inspraakronde).

In juni is de planning dat de commissie Ruimte en groen opiniërend het groenbeleid behandelt. Vervolgens wordt het groenbeleidsplan uitgewerkt. Het is de bedoeling om in september/oktober een 2^e inspraakperiode te organiseren. In december 2015 hopen we het plan vast te stellen.

Bij alle stappen heeft communicatie een belangrijke rol.

2 Huidige situatie

In Midden-Drenthe is ongeveer 1,8 miljoen m² openbaar groen in de bebouwde kommen. Het onderhoud wordt voor een groot deel uitbesteed aan het sociaal werkvoorzienings-bedrijf Alescon. Het huidige groenbeleidsplan is een plan dat voor diverse doeleinden regelmatig wordt gebruikt. Het wordt bijvoorbeeld gebruikt bij het uitwerken van groenplannen per dorp, bij het opstellen van bestemmingsplannen, onderhoudsbestekken, bij kapaanvragen en bij aanvragen voor aankoop van snippergroen. Veel maatregelen die in het bestaande beleidsplan zijn benoemd zijn inmiddels uitgevoerd.. Een voorbeeld is het werken met bestekken voor het groenonderhoud, het realiseren van aanbevelingen ten aanzien van de groenstructuur, het uitvoeren van bomeninspecties (VTA).

3 Resultaten 1^e inspraakronde

3.1 Inventarisatie ideeën

In maart/april is er geïnvesterend of er ideeën zijn vanuit de bewoners voor de komende beleidsperiode. Door het invullen van een vragenformulier op internet konden mensen in april hun mening geven. De enquête is ingevuld door 46 mensen.

Ook is er een inloopavond gehouden op 30 april. Deze is door 16 mensen bezocht. Op deze avond konden mensen in gesprek met een beleidsmedewerker over het openbaar groen.

Verder zijn ongeveer 60 verenigingen en belangengroepen benaderd om ze te informeren over het komende beleidsplan. Ook zij hadden gelegenheid om ideeën in te leveren.

Vanuit de dorpen, buurten en organisaties zijn de volgende reacties gekomen:

Met het bestuur van Dorpenoverleg is er een overleg geweest.

Zij benadrukken vooral de bereidheid van de dorpen voor zelfwerkzaamheid, mits er goede afspraken zijn over bijvoorbeeld vergoeding. Verder geven ze aan dat communicatie over wijzigingen belangrijk is.

Beleef Beilen: zien hun slogan 'Beilen krijgt kleur' graag terug in het groenbeleidsplan.

Dorpsbelangen Wijster: hebben het afgelopen jaar hun groenplan gerealiseerd, en vinden dit een goed voorbeeld voor anderen hoe je als bewoners inbreng kunt hebben in je eigen woonomgeving. Graag zouden ze ook de laatste punten uit hun groenplan realiseren, zoals het verfraaien van de entrees. Ze zouden ook graag bewoners motiveren om onderhoud te doen, bijvoorbeeld met een financiële prikkel.

Buurtvereniging Made Beilen: zou graag een renovatie van hun straat willen. Het groen speelt daarin een grote rol.

Buurtvereniging De Zandhoek Westerbork: vraagt aandacht voor het bos, vooral het Padenbos met verschillende waardevolle elementen. Ze willen graag dat er verschillende onderhoudswerkzaamheden gebeuren, en zijn bereid om hun leden te vragen om vrijwillig werkzaamheden te verrichten.

Duurzaam Brinkkamp, Eursingerweg en Schapendrift in Beilen: de werkgroep "Duurzaam BES" pleit nadrukkelijk voor een deskundige en grondige snoeibeurt in het gebied Brinkkamp-Eursingerweg-Schapendrift om de veiligheid van wijkbewoners en de onderhoudsstatus van het bomenbestand te verbeteren én om de schaduwwerking voor de zonnepanelen zo veel als redelijkerwijs mogelijk is te beperken.

Duurzaam Bovensmilde: pleit voor duurzamer groenbeheer, onder andere door minder maaien, verschralen en bloemrijk gras. Rekening houden met insecten, vogels en reptielen. Minder intensief beheer, niet alleen om te bezuinigen, maar ook voor meer biodiversiteit. Ook pleit Duurzaam Bovensmilde voor het stimuleren van kleine initiatieven door bewoners, door een stukje openbaar groen in eigen beheer te nemen.

Natuur en Milieufederatie Drenthe: geeft aan dat de gemeente een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van de leefomstandigheden van de wilde bij. Ze zouden graag zien dat bijvriendelijk beheer een uitgangspunt wordt in het nieuwe Groenbeleidsplan. Ze verwijzen naar de website www.heeldrenthezoemt.nl.

3.2 Uitslag enquête

De vragenlijst is door 46 mensen ingevuld, in leeftijd heel gevarieerd, van 24 tot 81 jaar. Zie de bijlage voor een uitgebreidere beschrijving van de uitslag. Ongeveer 2/3 van de mensen zegt niet tevreden te zijn over het onderhoud of de uitstraling van het openbaar groen.

Opvallend veel mensen geven aan dat de gemeente meer aandacht moet besteden aan natuurvriendelijk groen: 89 % geeft aan dat ze op brede bermen en grasvelden liever bloemrijk gras zien dan gazon. Ook bij de suggesties stonden veel wensen voor natuurvriendelijk groen. Ook vindt een meerderheid het heel belangrijk dat er meer rekening gehouden wordt met de leefomgeving voor bijen, vlinders en vogels. Ook het rekening houden met planten en bomen die thuishoren in Drenthe vindt de meerderheid van belang.

Op de vraag waar de gemeente op zou kunnen bezuinigen, geeft men de voorkeur aan:

- 1 Gras langs de wegen minder vaak maaien (74 % ja)
- 2 Overige grasvelden minder vaak maaien (70 % ja)
- 3 Rond bomen en paaltjes minder vaak maaien (70 % ja)
- 4 Sierplantsoen minder vaak schoffelen (63 % ja)
- 5 Hagen minder vaak snoeien (61 % ja)

We hebben ook gevraagd naar de mening over zelfwerkzaamheid.

78 % geeft aan dat het prima is om bewoners met zelfwerkzaamheid iets te laten doen in het groen, als er goede afspraken zijn met de gemeente. Ook is 74 % overtuigd dat dit goed is voor het draagvlak van het groen, en wil 59% van de ondervraagden zelf wel meehelpen als vrijwilliger.

Toch geeft ook 72 % aan dat de gemeente het groen moet onderhouden.

4 Uitgangspunten Groenbeleid

Voor een groot deel zullen we voortgaan op het vorige groenbeleidsplan. Gebruikswaarde, belevingswaarde, herkenbare structuren en een maatschappelijke bijdrage door het onderhoud te laten doen door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zoals uit het voorgaande blijkt, is het wenselijk om ook bepaalde wijzigingen aan te brengen.

4.1 Meer natuurvriendelijk groenbeheer

Zowel uit het coalitieakkoord als uit de inspraakreacties, blijkt dat ten opzichte van de huidige situatie er meer accent zou moeten liggen op duurzaam, natuurvriendelijk groenbeheer.

Daarbij valt vooral te denken aan de volgende maatregelen:

Bloemrijk gras:

Waar dit wat betreft functie, breedte, bezonning en ligging mogelijk is, bermen en grasvelden ontwikkelen naar bloemrijk gras. Hiervoor is een omvorming nodig: verschrallen (door de bestaande graszode er af te plaggen) en inzaaien met een kruidenmengsel. Het onderhoud zal bestaan uit 2 maal per jaar maaien en het maaisel afvoeren. De beoogde locaties zullen worden uitgewerkt op kaarten.

Voordeel van bloemrijk gras is dat het een grote stimulans is voor de biodiversiteit, terwijl het ook een kleurig effect geeft. Bijen, vlinders, vogels en andere dieren profiteren van deze stroken. Daarmee stimuleer je ook de natuurlijke vijanden van bijvoorbeeld de eikenprocessierups.

Gefaseerd beheer in bosplantsoen en houtwallen

Bij gefaseerd beheer voer je het beheer niet in een keer uit, maar verdeeld over verschillende jaren. Bijvoorbeeld elk jaar een derde gedeelte. Dit kan bijvoorbeeld bij het snoeien van bosjes, of het maaien van wat ruigere begroeiing langs bosjes.

Gebruiken van plantensoorten

Er kan meer gebruik gemaakt worden van soorten die thuishoren in de streek, of een meerwaarde hebben voor bijvoorbeeld vogels, vlinders of bijen. Een voorbeeld is het toepassen van lindebomen, met een meerwaarde voor bijen. Bes dragende heesters, of nectar gevende struiken. Ook bijvoorbeeld het toepassen van krokus, om vroeg in het voorjaar de bijen te helpen aan voedsel.

Communicatie

Bij het veranderen van je beheer is het heel belangrijk om goed te communiceren en mensen te betrekken. Met Groei en Bloei is er dit jaar al een samenwerking: op verschillende plekken in het openbaar groen zijn bloemenmengsels gezaaid. Dit is te zien in Smilde, Westerbork en Beilen. Dit zijn hogere eenjarige soorten.

Ook kunnen kinderen van scholen betrokken worden of er kan bijvoorbeeld zaad uitgedeeld worden om zelf te zaaien.

Eventueel kunnen we ook aansluiten bij 'Heel Drenthe zoemt' (natuur en milieufederatie) of de 'bijenlinten' (bijenstichting). Beide initiatieven van natuurorganisaties, waarbij je in de communicatie ondersteund wordt en de bijen centraal zet.

4.2 Bezuinigingen

Kosten en baten: het totaalbudget voor het groenonderhoud was in 2014 ongeveer 1,5 miljoen euro per jaar. We hebben al diverse bezuinigingen op het groenbeheer gehad, zoals het vervallen van het budget voor het renoveren van verouderd groen. Per 2015 is er nog eens € 150.000 bezuinigd. Dit vraagt ook om andere werkwijzen en keuzes omdat het voorgestelde beheer uit het voorgaande beleidsplan niet met een dergelijk budget te realiseren is.

Door bezuinigingen is het nodig om keuzes te maken. In de enquête zijn hierover keuzes voorgelegd aan bewoners. Het blijkt dat er best begrip is voor bepaalde bezuinigingen.

Minder maaien

Momenteel is er heel veel gras in de bebouwde kommen, dat bijna allemaal als gazon wordt onderhouden (1,1 miljoen m² gazon). In de vorige paragraaf hebben we aangegeven dat waar dit kansrijk en mogelijk is, dit kan worden omgevormd tot bloemrijk gras. Dit is nauwelijks een bezuiniging ten opzichte van gazon, maar een keuze uit duurzaamheid overwegingen.

Er zijn ook plekken die uit functioneel oogpunt niet wekelijks gemaaid hoeven te worden, maar waar de kans op een hoge natuurwaarde met bloemrijk gras niet groot is. Deze plekken zouden, in plaats van een intensief gazon beheer, extensief gemaaid kunnen worden door klepelen of maaien en afvoeren met een maai-zuigcombinatie. Dit heeft weinig natuurwaarde, maar levert wel een bezuiniging op.

Minder maaien kan ook om obstakels zoals paaltjes, bomen of verkeersborden. Er zal ook gekeken worden naar mogelijkheden om het aantal paaltjes te verminderen.

Heesters vervangen door gras

Het had niet de voorkeur vanuit de enquête, maar er zijn plekken waar de heesters vervangen zouden kunnen worden door gras. Dat is goedkoper te onderhouden. Met name plekken waar verder al veel sierwaarde aanwezig is, of waar heestervakken er slecht of eentonig uitzien, kan gras worden ingezaaid. Deze maatregel kan beperkt worden toegepast.

Behoud onderhoudsniveau

In het coalitieakkoord is aangegeven dat het onderhoudsniveau op peil moet blijven. Vooral voor heestervakken en hagen willen we het onderhoudsniveau niet verder verlagen.

Maatregelen 2015

In 2015 worden er al bezuinigingen ingevoerd. Het gaat vooral om

- Machinaal knippen van hagen in plaats van handmatig.
- Minder maaien op plekken waar bermen aan het landschap grenzen
- Minder bijmaaien rond obstakels

4.3 Beheer door bewoners stimuleren

Het blijkt ook uit de inspraak dat er een grote bereidheid is bij bewoners om zelf werkzaamheden te doen in het groenbeheer. Momenteel wordt hier op kleine schaal al mee

geëxperimenteerd. Bewoners die betrokken zijn bij aanleg of onderhoud van een gebied, hebben meer het gevoel dat het van henzelf is en zullen ook hun eigen ideeën uitvoeren. Vaak is het wel zo dat er een prikkel tegenover moet staan, bijvoorbeeld in de vorm van een (onkosten) vergoeding. De initiatieven hiervoor moeten echt uit een buurt of dorp komen en voldoende draagvlak hebben. Als gemeente willen we mogelijkheden geven en faciliteren, afhankelijk van het initiatief. We denken aan eenvoudige methodes en afspraken, waarbij de gemeente wat meer moet loslaten en de bewoner meer eigenaar van het initiatief kan worden.

4.4 Bomenbeleid aanpassen

Overlast door bomen

In het vorige beleidsplan is aangegeven dat overlast door blad, schaduw, eikels geen reden is om bomen te kappen. In sommige gevallen zijn er duidelijker kaders nodig.

Er is vanuit het college de toezegging in verschillende wijken om bij het maken van het nieuwe groenbeleidsplan duidelijke afwegingen te maken over het beheer van grote houtwallen in woonwijken. Schaduw van grote bomen terwijl de tuinen klein zijn is een voorbeeld. Ook komen er regelmatig verzoeken om vanwege zonnepanelen bomen te kappen.

Het is wenselijk om duidelijker kaders aan te geven voor dit soort verzoeken. Woongenot en leefbaarheid opnieuw afwegen ten opzichte van de waarde van bomen en houtwalstructuren. Met behulp van bijvoorbeeld sfeerbeelden kan duidelijk gemaakt worden wat de bedoeling is.

Handvaten voor een nieuwe bomenverordening

Bomenbeleid en kapregelgeving vormen een samenhangend geheel en wordt daarom ook meegenomen in het groenbeleid.

Onze bomenverordening is aan vernieuwing toe. Onze huidige verordening is van 1999 en bevat verouderde teksten. De teksten sluiten bijvoorbeeld niet meer aan bij de Wabo.

Voor een boom vanaf 20 cm doorsnede op 1,30 m hoogte moet een kapvergunning (omgevingsvergunning) worden aangevraagd. Hierop zijn enkele uitzonderingen aangegeven: voor bomen in kleinere achtertuinen, fruitbomen, coniferen, wilgen en populieren, hoeft geen vergunning worden gevraagd voor de kap.

Een boom is al snel 20 cm van doorsnede, hierdoor moet voor veel bomen een vergunning worden gevraagd. Dit betekent voor de eigenaar kosten en een procedure, maar ook voor de gemeente betekent dit veel werk. Op een enkele uitzondering na, worden alle aangevraagde vergunningen ook verleend. Het doel van de verordening is vooral om waardevolle bomen te behouden. Dit zijn vaak gemeentelijke bomen, boomstructuren of dikkere beeldbepalende bomen bij particulieren.

Bijna alle gemeenten gebruiken een model APV of modelbomenverordening van de VNG. Hierin kan beschreven worden voor welke bomen een kapvergunning moet worden aangevraagd.. Steeds meer gemeenten gebruiken een bomenlijst waarop de bomen waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd staan vermeld per adres/locatie.

Het maken en actueel houden van zo'n lijst is echter erg bewerkelijk vooral voor een boomrijke gemeente als Midden-Drenthe. Bovendien is in andere gemeenten gebleken dat het aantal bomen dat gekapt wordt, aanzienlijk hoger wordt, en er ook bijvoorbeeld houtwallen of bosjes verdwijnen ondanks dat deze onder de Boswet vallen.

Uitgangspunt voor de nieuwe verordening zal in elk geval de model bomenverordening van 2010 zijn, die is aangepast op de Wabo. Verder overwegen we de mogelijkheid om voor bomen de grens te verhogen naar een doorsnede van 30 of 40 cm. Op die manier beschermen we de waardevolle bomen, en voorkomen we onnodige procedures en kosten.

4.5 Visie op Groen Beilen

In het coalitieakkoord is aangegeven dat het college aan de slag gaat met de visie op Groen Beilen. Ook uit de inspraak blijkt dat er veel wensen zijn voor het groen in Beilen. In het groenbeleidsplan zal daarom extra aandacht geschonken worden aan het groen in Beilen.